

Adviescollege
toetsing regeldruk

> **Retouradres** Postbus 16228 2500 BE Den Haag

Aan de minister voor Rechtsbescherming
De heer F.M. Weerwind
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

**ATR, Adviescollege
toetsing regeldruk**
Rijnstraat 50
2515 XP Den Haag

Postbus 16228
2500 BE Den Haag

Onze referentie MvH/RvZ/JH/bs/ATR3254/2024-U005

Uw referentie

T 070 310 86 66
E info@atr-regeldruk.nl
www.atr-regeldruk.nl

Datum 15 januari 2024
Betreft Advies Wet klokkenluidersregeling rechtspraak

Geachte heer Weerwind,

Op 18 december 2023 ontving het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) uw aanvraag om advies over het Wetsvoorstel "Wet klokkenluidersregeling rechtspraak". De wet voorziet in een aparte regeling voor onder meer rechters om verzoeken tot onderzoek naar vermoedelijke misstanden te kunnen doen.

De regeling maakt onderscheid tussen misstanden die raken aan de ambtsuitoefening van rechterlijk ambtenaren die met rechtspraak zijn belast, en misstanden die niet raken aan die ambtsuitoefening. De procureur-generaal van de Hoge Raad neemt het verzoek in behandeling als de vermoedelijke misstand raakt aan de rechterlijke ambtsuitoefening binnen de rechterlijke organisatie. De vicepresident van de Raad van State neemt het verzoek in behandeling als het raakt aan de rechterlijke ambtsuitoefening binnen de Raad van State. Als de procureur-generaal of de vicepresident van oordeel is dat de vermoedelijke misstand niet raakt aan de rechterlijke ambtsuitoefening, bijvoorbeeld bij problemen op de werkvloer, dan verwijst hij het verzoek naar het Huis voor Klokkenluiders. Het Huis voor Klokkenluiders neemt dan het verzoek tot onderzoek in behandeling.

Toetsingskader

ATR beoordeelt de regeldrukgevolgen aan de hand van het volgende toetsingskader:

1. Nuloptie (nut en noodzaak): is er een taak voor de overheid en is wetgeving het meest aangewezen instrument?
2. Zijn er minder belastende alternatieven mogelijk?
3. Is gekozen voor een uitvoeringswijze die werkbaar is voor de doelgroepen die de wetgeving moeten naleven?
4. Zijn de gevolgen voor de regeldruk volledig en juist in beeld gebracht?

1. Nut en noodzaak

De memorie van toelichting vermeldt twee redenen voor de eigen klokkenluidersregeling voor de rechtspraak: (1) Rechters hebben nu geen mogelijkheid om een vermoedelijke misstand extern te melden. Zij zijn expliciet uitgesloten als melder bij het Huis voor Klokkenluiders en hebben geen andere externe mogelijkheid. (2) Gerechtsambtenaren kunnen wel bij het Huis voor Klokkenluiders een verzoek tot onderzoek doen. Daarmee kunnen zij een onderzoek door het Huis voor Klokkenluiders initiëren dat op gespannen voet kan staan met de rechterlijke onafhankelijkheid.

Het college stelt vast dat de klokkenluidersregeling rechtspraak voorziet in een leemte voor het melden van vermoedelijke misstanden. Het vormt een aanvulling op de bestaande interne meldingsmogelijkheden. Het merkt daarbij op dat de behoefte aan een meldingsmogelijkheid voor rechterlijk ambtenaren niet is toegelicht. Dit geldt ook voor de omvang van het probleem. Het college geeft in overweging om daar nog aandacht aan te besteden. Bijvoorbeeld vanwege de eventueel benodigde organisatorische veranderingen. Die zullen immers afhangen van de (verwachte) omvang van het aantal meldingen.

2. Minder belastende alternatieven

De memorie van toelichting gaat niet expliciet in op eventueel minder belastende alternatieven. Toch ziet het college geen aanleiding om te adviseren tot het alsnog overwegen van alternatieven. De reden hiervoor is dat de wetgever heeft geprobeerd een 'meldersvriendelijke' klokkenluidersregeling te maken, die niet verder gaat dan noodzakelijk, en waarbij grotendeels is aangesloten bij het begrippenkader van de Wet bescherming klokkenluiders. Overigens zou naar verwachting van het college het eventueel beleggen van het behandelen van verzoeken door de Nationale Ombudsman of het Huis voor Klokkenluiders (hetgeen niet mogelijk wordt geacht vanwege de rechterlijke onafhankelijkheid) in de zin van regeldruk ook niet minder belastend zijn: dan moet nog steeds een verzoek worden ingediend en worden beoordeeld.

3. Werkbaarheid

In de voorgestelde regeling kunnen medewerkers van de Hoge Raad, net als rechters en gerechtsambtenaren van andere rechterlijke organisaties, bij de procureur-generaal van de Hoge Raad een verzoek doen tot onderzoek naar een vermoedelijke misstand. Iets soortgelijks geldt voor medewerkers bij de Raad van State: die kunnen verzoeken doen bij de vicepresident van de Raad van State. De memorie van toelichting beschrijft vanuit het perspectief van de procureur-generaal en vicepresident wel waarom het wel mogelijk is om de melding te onderzoeken, maar de memorie van toelichting gaat niet in op de werkbaarheid vanuit het perspectief van de medewerkers bij die organisaties. Terwijl het relatief kleine organisaties zijn en het wellicht meldersvriendelijker is om een daadwerkelijk externe regeling te bieden. Het college acht het mogelijk dat het benadelingsverbod materieel niet als zodanig wordt gevoeld door de medewerkers.

Medewerkers van het Openbaar Ministerie (OM) kunnen in de voorgestelde regeling ook de procureur-generaal van de Hoge Raad verzoeken om onderzoek te doen naar een vermoedelijke misstand binnen de rechterlijke organisatie. Een soortgelijke regeling geldt niet voor advocaten, aldus de memorie van toelichting, vanwege de bijzondere positie van

advocaten in het rechtsbestel. Het verschil tussen advocaten en medewerkers van het OM op het punt van verzoeken tot onderzoek naar mogelijke misstanden in de rechterlijke organisatie wordt in de memorie van toelichting niet toegelicht. De reden waarom advocaten niet, en OM-medewerkers wel, verzoeken kunnen doen is op basis van de huidige toelichting onvoldoende duidelijk.

3.1 Het college adviseert om (a) de werkbaarheid van de voorgestelde klokkenluidersregeling voor medewerkers bij de Hoge Raad en bij de Raad van State nader toe te lichten en (b) nader toe te lichten waarom medewerkers van het OM in de voorgestelde regeling wel maar advocaten niet een verzoek tot onderzoek kunnen doen bij de procureur-generaal van de Hoge Raad.

4. Gevolgen regeldruk

De memorie van toelichting besteedt uitgebreid aandacht aan zowel regeldruk(kosten) voor de verzoeker als de regeldruk(kosten) voor de procureur-generaal bij de Hoge Raad c.q. de vicepresident bij de Raad van State.

De regeldrukkosten voor de verzoeker bestaan ten minste uit het opstellen van een verzoekschrift hetgeen zonder advocaat kan. Dit zal niet altijd tot een onderzoek leiden. De memorie van toelichting noemt dat dan de 'minimumvariant' en komt hierbij op € 2.160,- aan regeldrukkosten. Schakelt de verzoeker een advocaat in, en het verzoekschrift leidt tot een onderzoek en zitting bij de Hoge Raad, dan is volgens de memorie van toelichting sprake van de 'maximumvariant' hetgeen neerkomt op € 17.920,- aan regeldrukkosten. De berekeningen kan het college volgen.

Het college heeft twee (kleine) opmerkingen bij de berekeningen: (a) het totaal voor de 'maximumvariant' staat niet expliciet in de memorie van toelichting en (b) een schatting van het aantal verzoeken ontbreekt.

De regeldrukkosten voor de procureur-generaal bij de Hoge Raad c.q. de vicepresident bij de Raad van State zijn eveneens in kaart gebracht. Ook hier wordt onderscheid gemaakt naar een 'minimumvariant', indien geen verder onderzoek wordt ingesteld, en de 'maximumvariant', indien een onderzoek wordt ingesteld, die uitmondt in een zitting. De kosten zijn, aldus de memorie van toelichting, overeenkomstig het Handboek meting regeldrukkosten, voor de minimumvariant € 500,- en voor de maximumvariant € 15.000,-.

Het college merkt op dat (a) alleen de eindtotalen zijn genoemd, de opbouw van de berekening is niet inzichtelijk, en (b) een inschatting van het aantal verzoeken ontbreekt.

4.1 Het college adviseert om de kosten van de regeldruk aan te vullen met (a) een inschatting van het aantal verzoeken, (b) het eindtotaal van de 'maximumvariant' voor de verzoeker en (c) de opbouw van de berekeningen van twee varianten voor de procureur-generaal bij de Hoge Raad en de vicepresident bij de Raad van State.

Dictum

Gelet op bovengenoemde bevindingen is het eindoordeel ten aanzien van dit voorstel:

Indienen nadat met de adviespunten rekening is gehouden.

In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Hoogachtend,

w.g.

M.A. van Hees
Voorzitter

R.W. van Zijp
Secretaris